

Handelsarchieven & Economische Correspondentie

Heuristiek Vroegmoderne Tijd

Janna Everaert

Opkomst handel

- ▶ Vanaf de 15de eeuw: groeiende intraregionale en internationale handel
- ▶ Bronnen
 - ▶ Brieven
 - ▶ Wisselbrieven
 - ▶ Stukken van de boekhouding (grootboek, manuaal, legger...)
 - ▶ Inventarissen
 - ▶ Notitieboeken
 - ▶ Verzekeringen
 - ▶ ...

▶ Archiefterminologie:
https://archiefwiki.org/wiki/Archiefterminologie_voor_Nederland_en_Vlaanderen

Families Wallis en du Jon

1578-1656; inventarisnummers: IB # 733-765, IB-SUPL # 66

Op zeventienjarige leeftijd kwam de Schotse edelman Thomas Wallis (1564-1626) in dienst van Magis Carlier, met wiens dochter hij later zou huwen. In 1590 verwierf Wallis het Antwerps poorterschap. Hij handelde in laken en verfstoffen en voerde Schotse zalm in Noord-Frankrijk in. We kennen Thomas Wallis ook als geldschieder van verschillende adellijke personen. Hij behartigde ook de zaken van verschillende adellijke families. De dochter van Wallis en Carlier huwde met Paul du Jon (1588-1656), die diamanten en lijnwaad verhandelde. De familie liet briefwisseling, grootboeken, kassaboeken en familiedocumenten na.

Peter Janssen-Houbraken

1582-1595; inventarisnummers: IB # 2956

Van Peter Janssen-Houbraken vinden we een notitieboekje terug. Hij tekende informatie op in verband met verzendingen, inkomsten en betalingen.

Felixarchief, *Inventaris Insolvente Boedelskamer*, p. 27

Kenmerken en mogelijkheden

- ▶ Fragmentarisch bewaard
- ▶ Voertaal in de handel
 - ▶ ≠ Latijn
 - ▶ = Frans, Engels, Italiaans, Spaans...
- ▶ Mogelijkheden
 - ▶ Kunstgeschiedenis
 - ▶ Politieke en culturele geschiedenis
 - ▶ Sociaal-economische geschiedenis
 - ▶ ...
- ▶ Voorbeelden van onderzoek
 - ▶ Evolutie financiële en boekhoudkundige technieken
 - ▶ Dagelijkse leiding handelsbedrijf
 - ▶ Opleiding handelaars
 - ▶ Migratie en integratie van handelaars in andere landen
 - ▶ Sociale netwerk analyse
 - ▶ ...

Insolvente Boedelskamer

- ▶ Stadsarchief
Antwerpen/Felixarchief
- ▶ Archieven van bedrijven in faling
(insolvente bedrijven)
- ▶ Vanaf 1518, vooral 17de en 18de
eeuw
- ▶ Memory of the World (UNESCO)
 - ▶ Officina Plantiniana
 - ▶ Archieven VOC

Op 30 juli 2009 besliste UNESCO om het archief van de Insolvente Boedelskamer, dat zich in het Antwerpse stadsarchief bevindt, op te nemen in het 'Register van het Geheugen van de Wereld'. Het UNESCO-programma voor het 'Geheugen van de Wereld' is gericht op de wereldwijde sensibilisering voor het belang van roerend erfgoed en voor de bescherming, het behoud en beheer en de ontsluiting van waardevolle archieven, bibliotheekcollecties en ander documentair erfgoed. Het kandidatuur dossier van dit archief werd in 2008 door de Vlaamse UNESCO-commissie, in samenwerking met FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, ingediend bij UNESCO.

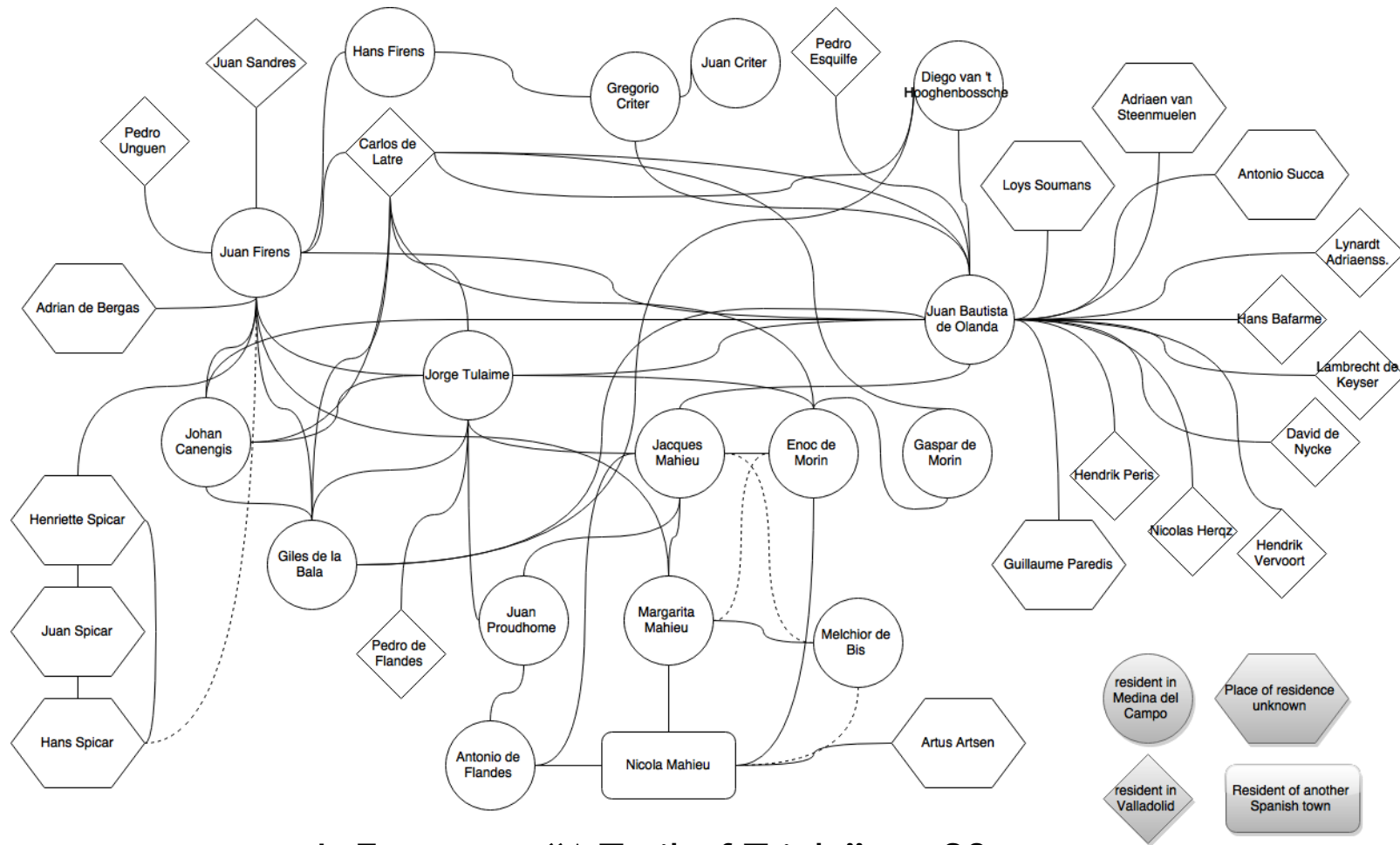
Om schuldeisers van faillerende personen of zaken te beschermen, beval de Antwerpse stadsmagistraat al in 1518 dat alle bezittingen en papieren van de 'insolvente' of in faling geraakte persoon moesten beheerd worden door een gerechtelijk ambtenaar: de amman. Zo kwamen tientallen archieven van handelaars en bedrijven terecht in het Antwerpse stadhuis. Deze archieven vormen een unieke staalkaart van het economische leven in de stad vanaf de 16e eeuw. Door het belang van Antwerpen als handelsmetropool in de 16e en 17e eeuw heeft het fonds ook een duidelijke internationale dimensie. Antwerpse handelaars hadden correspondenten in de hele wereld. Deze brieven uit Cadiz, Lissabon, Rome, enzovoort bleven bewaard in de Insolvente Boedelskamer.

Felixarchief, *Inventaris Insolvente Boedelskamer*, p. 3

Casus: Juan Bautista de Olanda

Fagel, R. “De koopmansboeken van Juan Bautista de Olanda: een Nederlandse koopman in Medina del Campo 1565-1566.” *Archief- en Bibliotheekwezen in België* 68 (1997): 225-311.

- ▶ Nederlandse koopman in Medina del Campo (Spanje)
- ▶ Boekhouding in het Nederlands i.p.v. in het Spaans
- ▶ Grootboek en journaal bewaard in procesdossier
- ▶ Netwerk van Vlaams-Nederlandse handelaars in Medina del Campo

J. Everaert, "A Trail of Trials", p. 28

Economische correspondentie

Daniël van der Meulen (Antwerpen 1554 - Leiden 1600)

- ▶ Internationaal koopman en diplomaat
- ▶ X Hester delle Faille
- ▶ Antwerpen - Bremen - Leiden
- ▶ Handel met Duitsland en het Middellandse Zeegebied
- ▶ Archief bewaard in het Gemeentearchief van Leiden
- ▶ 181 brieven (1584-1584) uitgegeven

Referenties

- ▶ Felixarchief, *Inventaris Archief Insolvente Boedelskamer*. (2010) → SAA, 1626#86
- ▶ J. Puttevils, *Preliminary list of published correspondences by European merchants (1200-1800)*, academia.edu
- ▶ Fagel, R. “De koopmansboeken van Juan Bautista de Olanda: een Nederlandse koopman in Medina del Campo 1565-1566.” *Archief- en Bibliotheekwezen in België* 68 (1997): 225-311.
- ▶ Everaert, J. “A Trail of Trials. A ‘Flemish’ Merchant Community in Sixteenth-Century Valladolid and Medina Del Campo.” *Tijdschrift Voor Sociale En Economische Geschiedenis* 14, no. 1 (2017): 5-35.
- ▶ Jongbloet-Van Houtte, G., *Brieven en andere bescheiden betreffende Daniel van der Meulen, 1584-1600* ('s-Gravenhage, 1986).